

Sípos László

Műalkotások orgiája

Studio Berlin: kiállítás a Berghainban

*Bábel vagyok, a bűnös, a szörnyeteg a városok között.
Szodoma és Gomora közel sem volt oly züllött, oly
nyomorult, mint én.*

Klaus Mann: Fordulópont¹

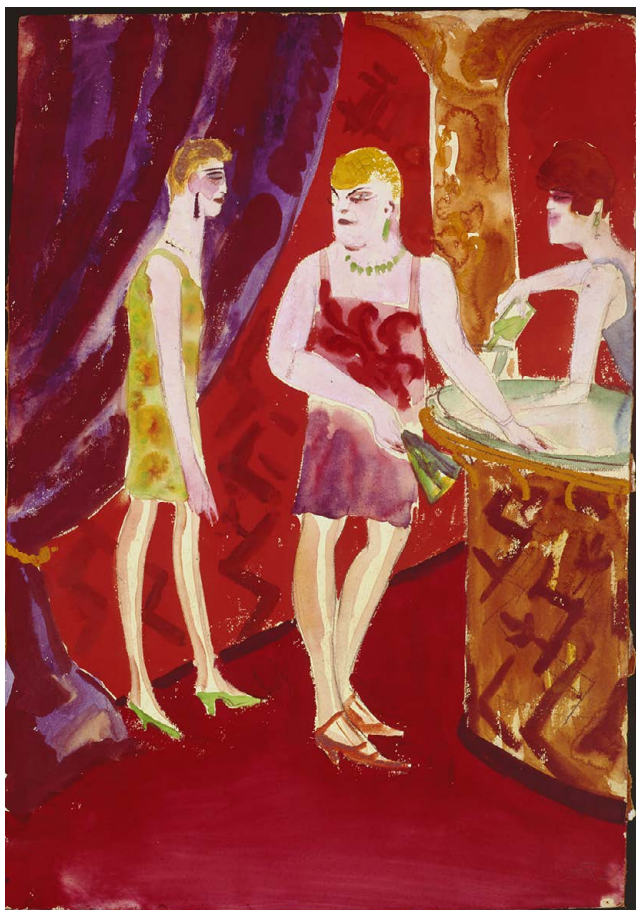
Most, hogy a melegorgiák iránti érdeklődés megélénkült, érdemes megemlítenünk egy olyan – jelenleg kiállítóhelyként funkcionáló – berlini technoklubot, mely szorosan kötődik az LGBTQ-szubbkultúrához. A hírhedt Berghain neve az utóbbi évek során fogalomként vált: sokan a techno Mekkájának tartják, de itt rendezik meg évente a *Snax* elnevezésű gayfétispartit is a világ minden tájáról érkező, több ezer résztvevővel. Szeptember 9-től *Studio Berlin* címmel közel 120 Berlin-

ben élő képzőművész munkáiból látható kiállítás a betonfalak között. A rendezvény a klub és Christian Boros együttműködése nyomán valósult meg. A Boros bunker² ma a reklámszakember magángyűjteményének kiállítóhelyeként funkcionál, de korábban szintén techno- és szexpartik színhelye volt.

A német főváros szabadelvűsége a 20-as években vált világhírévé. Az 1918-tól 1933-ig fennálló Weimari Köztársaság idején Berlin London és New York után a világ harmadik legnagyobb városává lett, éjszakai élete pedig minden képzeletet felülmúlt. A Potsdamer Platzon, a Haus Vaterland mulatókomplexuma például egyszerre hater vendég befogadására volt képes. A robbanásszerűen növekvő számú városi munkásság részére több száz éjszakai

Rirkrit TIRAVANIJA
installációja a Berghain
homlokzatán
↓

↑
 Otto DIX: *Eldorado*,
 1927, akvarell, tempera, karton, 56×38,8 cm
 Berlinische Galerie, Berlin
 HUNGART © 2021

↑
 Sven Marquardt arcképe
 Schönebergben, a
 Potsdamer Straße 151.
 tűzfalán

lokál kínálta a féktelen mulatozást, a felgyülemlett feszültség levezetésének lehetőségét: „Alultáplált, korrumpált, kétségbeesetten kéjvágyó, dühödten szórakozni akaró férfiak és nők tántorognak és dülöngélnak a dzsessz delíriumában. A tánc mániává, rögeszmévé, kultusszá vált” – írja Klaus Mann, a *Mephisto* szerzője. Josephine Baker 1926-os berlini fellépéseiről, félmeztelen banántáncáról az újságok ódákat zengtek. A varieték fénykorukat élték, a szexualitás nem számított többé tabunak, a prostitúció és a narkotikumok használata ipari méreteket öltött. Berlin elnyerte a legtoleránsabb város címét: nagyjából 100 ezer homoszexuális és mintegy 25 ezer férfitprostituált élt itt, és csak az Alexanderplatz környékén több mint háromszáz bordélyház működött. Otto Dix *Nagyváros* című triptichonja és Georg Grosz karikatúrisztikus torzképei hűen adják vissza a főváros dekadens hangulatát. A náci uralomra jutása után azonban az össznépi tivornyának egy időre vége szakadt.

Berlinben a rendszerváltás óta bevett gyakorlatnak számít a különböző ipari létesítmények vendéglátásban és kulturális területen való felhasználása – ilyen többek között az 1910-ben épült Motorwerk gyárépülete, az 1926-os Tresor áruház vagy a Kraftwerk hőerőműve. A fordulat után a bunkerekben és gyárépületekben rendezett technoparti a német főváros védjegyévé vált. Az NDK azóta lebontott parlamentjében 2005 decemberében 36×27×10 címen rendeztek kiállítást, akkor harminchat Berlinben élő képzőművész (köztük a most is szereplő Ólafur Eliasson) részvételével.

Arányaiban Berlinben találjuk a legtöbb műtermet, a világ minden tájáról rengetegen költöznek ide azért, hogy

alkossanak vagy ihletet szerezzenek, 2020 elején azonban drasztikus változásoknak lehettünk szemtanúi: a tervezett kiállítások és vásárok elmaradtak, esetleg későbbi időpontra halasztódtak, a galériák és múzeumok bezártak, emellett az éjszakai élet is megszűnt. A klubok egy része, így például a neuköllni Klunkerkranch és az *://about blank* időlegesen sörkertté alakult, a Berghain azonban a kulturális rendezvények felé nyitott.

A Boros bunker 2004-től funkcionál kiállítóterként, s ugyanez év decemberében kezdte meg működését a Berghain³, melyben szeptember óta a közélet két, a koronavírus által különösen erősen érintett területe, a klubok és a művészeti galériák világa ötvöződik. A Friedrichshain negyedben található, megjelenésében a szocialista klasszicizmust követő négyszintes, majdnem húsz méter belmagasságú főteremmel rendelkező Berghaint az 50-es években építették távhőműként, mely a Stalinallee⁴ hatalmas épülettömbjeinek energiaszükségletét elégítette ki. Az épületet, mielőtt megkezdte működését technoklubként, nagymértékben átalakították. Az eredmény egy olyan sötét, sivár, de monumentális – a berlini életérzést tükröző – tér lett, melynek látványvilága a páratlan hangtechnikával és a válogatott közönséggel együtt a klubot a partikultúra kultikus helyévé emelte annak ellenére, hogy az emberek többségében a bábeli zűrzavarban vonagló, gyakran meztelen testek százainak látványa valószínűleg pokolbéli képzeteket keltene. A járvány előtt hétvége rendszerint a fekete ruhában bejutásra várók több száz méteres sorai kígyóztak az épület előtt évszaktól és hőmérséklettől függetlenül. A péntek éjféltől hétfő délig folyamatosan nyitva tartó klub kapujában álló megvesz-

↑
DIRK Bell Love című
féminstallációja,
mely a szót alkotó
négy összehegesztett
betűből áll

tegethetetlen beengedőemberek válogatják az arra érdekeseket, s a várakozók legnagyobb részét magyarázat nélkül utasítják el. A rangidős beengedő, a fotós végzettségű (munkáival a tárlaton is szereplő) Sven Marquardt a berlini éjszakai élet ikonikus alakja. Marquardt nem lányregényekbe illő figura: arcát piercingek és ornamentális, töviseket ábrázoló tetoválások borítják, melyeket állítólag Mapplethorpe „szinte szigorúnak tűnő” virágai inspiráltak. A 70-es, 80-as évek Nyugat-Berlinének melegnegyede, Schöneberg egyik házfalán korábban egy hatalmas Marquardt-fej volt látható, a Vhils néven alkotó Alexandre Farto portugál streetart művész alkotása.

A Berghainban nem a jelenlegi az első kiállítás – a falakon már régóta Norbert Bisky és Wolfgang Tillmans munkái láthatóak. A szeptember 9-én nyílt Studio Berlin kollaboratív tárlatán közel százhusz Berlinben élő kortárs képzőművész alkotásai – fotók, installációk, festmények, szobrok, performanszok, videók és hanginstallációk – vannak kiállítva, melyek legnagyobb része március óta készült, és a művészet, valamint a társadalom változásaira (is) reflektál. A kiállítás megvalósítása 500 ezer euróba került, amelynek felét Berlin városa folyósította, és amelynek következtében éles kritikák keresztüzébe került.

A Berghainban, mint ahogy az megszokott, most sem készíthetünk fotókat, így csak a kiállítás két – az épületen kívül található – alkotását örökíthetjük meg. Az egyik a ki-

állítás mottójaként is szolgál: a thai származású akcióművész, Rirkrit Tiravanija hatalmas betűkkel írta ki az épület homlokzatára nem túl komplikált üzenetét: MORGEN IST DIE FRAGE⁵. A másik Dirk Bell Love című féminstallációja, mely a szót alkotó négy összehegesztett betűből áll.

Miután leragasztottuk telefonunk kameráit, belépünk a 3500 négyzetméteres térbe. Elsőként egy nagy méretű, plafonról lelógatott bőjával találjuk szembe magunkat. Az Eliasson-tanítvány, Julius von Bismarck *Thetisz mimikája* című alkotása egy Atlanti-óceánon lebegő bőja mozgását imitálja egy szenzor segítségével olyan érzést keltve, mintha mi is a víz alatt lennénk. Von Bismarck tavaly nagy feltűnést keltett médiahekkjével, melynek során ismert Utah-beli (mint utóbb kiderült, saját csapatával együtt újraépített) sziklaképződményeket robbantott fel. A falon Khaled Barakeh nagy méretű órája látható visszafelé forgó mutatóval. Kérdés, hogy a visszaszámlálás mire vonatkozik, arra, hogy mennyi van még hátra a járványból vagy inkább az életünkből. Christine Sun Kim fekete vonalai által mutatja be, hogy siket művész létére hogy mozog a térben, Verena Issel dzsungelt idéző installációt formázott mindennapi hulladékokból. Rosemarie Trockel felfújható péniszt küldött a tárlatra, Simon Fujiwara hajót ábrázoló plasztikáival szifiliszfertőzésének állít emléket, Anna Uddenberg munkájáról a nő kiszolgáltatottság tükröződik.

A felső szinten lévő kisebb terű és általában kevésbé agresszív zenét játszó Panorama bárban többek között Petrit Halilaj és Alvaro Urbano közös munkája, egy túlméretezett virág és Ketuta Alexi-Meskhishvili szintén növényeket ábrázoló polaroidsorozata, illetve Sven Marquardt videóinstallációja kapott helyet. Christian Boros szerint visszatérő jelenség a művészek közösségekben történő alkotómunkája, erre példa a multidiszciplináris művész, Danh Võ, aki egy korábbi sertéstelepen él és dolgozik tanítványaival. Tillmans videókollázst állított össze a kiállításra, Oliver Laric 3D-nyomatóval hozott létre mitológiai figurát. Ólafur Eliasson tükrös installációja a klub Halle nevű részében kapott helyet.

A kiállító művészek közül Adrian Piper konceptművész és Yero Adugna Eticha munkái a rasszizmus és a nemi egyenlőtlenség ellen emelnek szót. A dekadens nyugat-európai társadalmak a keletebbre élők számára gyakran érthetetlen hajlandóságot mutatnak arra, hogy békén hagyják a megszokottól valamiben (például szexuális orientációjukban) különböző állampolgárokat, és ahelyett, hogy mesekönyvek megsemmisítésével ütnék el az időt, az elfogadás szükségességének propagálásával igyekeznek elősegíteni a társadalom effektívebb működését. Bár az említett klubban folyó tevékenység egyesek számára mélyen felháborítóan tűnhet, a hely üzenete az, hogy az ember a törvény által szabályozott keretek között, hasonló igényekkel rendelkező partnerektől körülvéve kiélheti vágyait ahelyett, hogy elfojtaná azokat.

Bár a koronavírus németországi megfékezésére irányuló intézkedések kezdetben igen eredményesnek látszottak, az utóbbi hónapok viszonylag laza járványügyi rendelkezései, illetve a vírustagadók és hasonló félkegyelműek demonstrációival szembeni fellépés nem bizonyult elég határozottnak. Ennek következtében november 2-től legalább január 10-ig a múzeumok és galériák mellett a Studio Berlin kiállítása is zárva tart, s ezúttal az év végi orgiákon való részvételt sem javasoljuk.

1 A szerző fordítása.

2 Az eredetileg Reichsbahnbunker Friedrichstraße néven, 1942-ben munkaszolgálatosok által épített Boros bunkerről 2018/7. számunkban már írtunk.

3 Elődjé a fétis- és szexpartiknak és az úgynevezett Snax-rendezvényeknek otthont adó Ostgut.

4 Ma Karl-Marx-Allee.

5 A holnap a kérdés.